

Miercuri, 23 August
2006, anul 5, nr 3

ziarul festivalului ProEtnica

AGORA

COMUNITĂȚILOR ETNICE

albanezi
armeni
bulgari
cehi
croați
evrei
germani
greci
italieni
macedoneni
maghiari
polonezi
romi
ruși lipoveni
ruteni
sârbi
slovaci
tătari
turci
ucraineni

români
aromâni

Foto: Alex Aitonean

ASOCIAȚIA
CENTRUL EDUCAȚIONAL INTERETNIC PENTRU TINERET
SIGHIȘOARA - SEGESVAR - SCHÄSSBURG

Armenii, magia culorii spiritului sau dialogul vibrațiilor

Cei prezenți la festivalul ProEtnica - zilele comunităților etnice din România 2006 au putut participa și admira pe 19 august în incinta Casei cu cerb din Burg un vernisaj ce a expus lucrările inedite a trei artiști plastici armeni din Transilvania. Dar, haideți să vedem cine sunt ei:

Azaduhi Varduca Horenian

În acuarela românească s-au remarcat de-a lungul timpului câțiva mari artiști de origine armeană. Este suficient să amintim numele lui Artur Garuromin Verona sau Hrandt Avachian. Acuarelele lor, dincolo de tehnica de sine a acuarelei, sunt marcate de un cod cromatic izvorât dintr-o mare energie ideatică și afectivă. Azaduhi Varduca Horenian, reputata acuarelistă clujeancă, cultivă acest gen de mai bine de două decenii, având un palmares bogat exponențial care a întrunit sufragiile publicului și criticii de specialitate din țară și străinătate. Ea continuă într-un mod autentic, demersul acuareliștilor armeni din arta românească, dezvoltând conform propriului său univers rădăcinile conservate în codul cromatic al unei civilizații străvechi.

Arta lui Azaduhi Varduca Horenian se află sub semnul energiei benefice, a credinței în sensuri existențiale pozitive, în consubstanțialitatea ființei umane cu întregul cosmos. Nevoia de a atinge plenitudinea unei trăiri artistice este însoțită de asumarea sintetică a realului prin linie, formă, culoare. Ca urmare subiectele devin motive

plastice ce traduc trăsături ideatice și afective ale universului său. Floarea, pasărea, râul, muntele, dar și grota, și mai presus de toate ochiul conștiinței, iată câteva elemente ce capătă valențe simbolice în această lume edificată prin îndelung travaliu de atelier sub semnul sincerității trăirii.

Culoarea, dar și albul hârtiei interpretat ca evocator al luminii, se întrepătrund într-un continuu dialog, creând prin modulare cea rară tensiune plastică care apare drept corolar al intensității trăirii. Somptuoasă, bogată, ardentă sau severă, culoarea se constituie în nucleu prețioase, prinse ca într-o montura în fermitea structurii componențiale.

Contrastul complementar determină exaltarea reciprocă a culorii, argumentând astfel energia cromatică a imaginii. Dar, pentru Azaduhi Varduca imaginea plastică este și sublimarea unor stări de mare puritate poetică. Modularea rafinată a culorii se exercită asupra unor suprafețe cromatice savant dozate și alăturate în raport cald-rece. Imaginile exprimă coerent și autentic un demers nu numai plastic ci și spiritual, metaforele sale fiind revelatorii.

Azaduhi Varduca a avut puterea de a transforma bucuria descoperirii plastice de o clipă în rigoarea și fermitea unui stil căci, aparent spontane, ele sunt rodul unei originalități de esență, de asumare a unei atitudini existențiale, de încredere în viața, frumos și adevăr. Să nu uităm că în artă cum spuneau anticii greci "Adevărul înseamnă Speranță".

*Dr. Alexandru RUS,
"Ararat"*

Ermone Martaian Zabel

Descendentă a unei familii de armeni refugiați în România în urma genocidului, m-am născut la data de 27 februarie 1973 la Miercurea Ciuc (Harghita). La vârsta de 4 ani ne-am mutat împreună cu părinții la Gherla, orașul natal al tatălui meu. Aici am urmat școala generală și liceul, iar în anul 1988 am absolvit Facultatea de Științe Economice din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj. În prezent locuiesc în Budapesta și lucrez în cadrul Uniunii Armenilor din Ungaria.

Preocuparea pentru artă, probabil o tradiție de familie (bunicul fiind meșter covorar), a apărut în perioada anilor de liceu. În activitatea mea de peste un deceniu și jumătate am luat parte la numeroase expoziții colective atât în țară cât și în străinătate, dintre care amintesc doar câteva: Galeria Bastion - Salonul de iarnă - Cluj Napoca, Muzeul de Istorie Gherla, Casa de Cultură - Gherla, Centrul cultural român - Budapesta. De asemenea lucrările mele se pot regăsi în colecții particulare nu numai în țară, dar și în: Elveția, Germania, Franța, Ungaria, S.U.A.

Arta icoanelor pe sticlă înseamnă mai mult decât pictura. Mai întâi modul de realizare al unei astfel de lucrări este greoi, iar apoi stilurile de pictură întâlnite în iconografie sunt numeroase și se întrepătrund având ca rezultat o pictură uneori copilarească în ochii celor mai puțin cunoscători, dar icoana ca atare este o lucrare complexă care are întotdeauna ceva de transmis.

În marea majoritate a icoanelor mele am combinat particularitățile icoanei tradiționale ortodoxe cu trăsăturile de

stil și coloritul unic al miniaturilor armenesti, încercând astfel să transmit lumii că neamul armenesc nu ar fi putut exista fără credință și asta nimic nu o dovedește mai bine decât faptul că ei au fost cei care au pășit primii peste pragul creștinătății.

Botond Debreczen

Grafica sa realizată în grafit sau cărbune privește adânc către trecutul armenilor din frumoasele orașe de odinioară, Gherla - Armenopolis sau

Dumbraveni - Elisabetopolis. Realizate fidel dar într-o manieră proprie, creațiile sale cuprind aproape fotografic instantanee arhitecturale ale barocului transilvan armenesc. Uneori ele pot părea sumbre sau mai degrabă nostalgice, dar grafica sa reflectă un trecut ce astăzi este amintire precum și iluzia unor vremuri ce nu vor mai veni poate niciodată.

Edi A

Conferințele ProEtnica II

Luni 26 august a avut loc masa rotundă cu tema "Percepții identitare și relații interetnice în România" organizată de Institutul de Studii Internaționale al Universității Babeș-Bolyai din Cluj și moderată de domnul cercetător dr. Lucian Nastasă, la care au participat doi distinși oaspeți din mass-media clujeană. Prin prezența domnului Sebeși K. Attila, moderatorul emisiunii "Acasă în Europa", și al doamnei Mihaela Ilea, redactorul emisiunii am avut ocazia de a viziona câteva reportaje-documentar, legate de viața, obiceiurile și atitudinile sociale ale diverselor etnii transilvănene. Aceste scurte extrase au oferit o bază de lansare a discuțiilor pe durata mesei rotunde, însă, din păcate, numărul celor prezenți a fost sub așteptările organizatorilor. (Oare să fie mai mic, față de ediția de anul trecut, numărul celor interesați de aceste ateliere de lucru ale interculturalității, oferite de către organizatorii Festivalului? De meditat... Merită a fi amintită prezența activă a d-lui Demeter Zoltan, din partea comunității rome).

După cum era și firesc, interesul stârnit de aceste scurte secvențe a dus la discuții intense, legate de relațiile interetnice dar, nu numai raportul majoritate - minoritate ci și cel între diversele minorități. Aici trebuie subliniată importanța studiourilor teritoriale din cadrul TVR, studiouri care oferă informații și pun accent pe relațiile etnice din respectivele zone geografice, oferind, astfel, o imagine

mai clară și mai inteligibilă a relațiilor sociale locale inter și intra-etnice.

După cum a reieșit din discuții, o analiză mai aprofundată a diverselor cooperări sau conflicte (minore, medii sau, ocazional, majore), respectiv identificarea vectorilor pozitivi și negativi, pot fi considerate ca fiind abordări mai eficiente în vederea dezamorsării eventualelor conflicte și metode mai constructive în promovarea interculturalismului.

Desigur relațiile interetnice au o dinamică aparte, vechile rivalități istorice, culturale, precum și stereotipiile poartă în ele sămânța discordiei. După cum a reieșit din ultimul barometru (există și un studiu al acestor anchete sociologice, care înglobează perioada 1994-2002 elaborate de Metro Media Transilvania) este clar faptul că majoritatea conflictelor au la bază teama de necunoscut bazată pe stereotipiile "strămoșești" și frica de "vecinul" necunoscut. În acest context acțiunea Televiziunii publice din Cluj este demnă de laudă, cel puțin din perspectiva dorinței de a oferi câteva secvențe din viața cotidiană a comunităților ardeleni, din viața cotidiană a "Celuilalt".

În concluzie se poate reține faptul că, din păcate inițiativele interculturale sunt afectate de "probleme" și fricțiuni, care în mod constant, în goana după senzațional, populează prioritar diversesele surse ale mass-mediei, ca urmare publicul larg este obișnuit cu un constant

asediu al prezentării de stereotipuri ale "Celuilalt", în special în ceea ce privește comunitatea romă.

Prin inițiative precum cele de la studioul teritorial Cluj al TVR se contrabalansează într-o anumită măsură efectele nefaste ale unor jurnaliști, care în goana după senzațional deformează percepția publicului asupra realității și perpetuează stereotipiul cel puțin contra-productive.

Putem spune, însă, că relațiile și reflexia în mass-media a relațiilor dintre majoritate - minoritate și dintre comunități au cunoscut o dezvoltare în sensul interculturalității, datorată unui climat mai stabil și schimbării percepțiilor reciproce, însă mai există încă decalaje de imagine, mai ales datorită problemelor economice.

Iakob Attila

Dansuri italiene pe scena festivalului "ProEtnica"

Sâmbătă și duminică seara alături de formațiile artistice ale unor minorități precum cea albaneză, armeană, evreiască, maghiară sau polonă s-a prezentat pe scena festivalului ProEtnica vârful de lance al ansamblurilor artistice pe care minoritatea italiană din România le are. Succesul pe care l-au avut și de această dată a confirmat valoarea lor iar faptul că au primit invitații la alte festivaluri interetnice arată aprecierea de care s-au bucurat din partea celor care i-au urmărit.

"Di nuovo insieme", formația de dansuri italiene a Asociației Italianilor din România, "RO.AS.IT." ne bucură de 4 ani. Ansamblul e format de obicei din opt perechi de dansatori - toți din Iași și toți foarte bine pregătiți. Cel care a înființat

grupul de tineri etnici italieni și care se ocupă de cei 16 de membri se numește Petre Șușu, un coregraf

profesionist, foarte cunoscut datorită experienței sale de la Casa Studenților din Iași unde, dealungul anilor, a pregătit cu succes tineri dornici să învețe dansuri de toate genurile.

Repertoriul formației este compus din dansuri tradiționale italiene din zona de sud a Italiei, inclusiv cunoscutul dans Sicilian "Tarantella".

Anul acesta, peste doar câteva zile, formația va împlini patru ani de la prima repetiție. Le urăm cu această ocazie cât mai mulți ani de activitate și cât mai multe participări la festivaluri de anvergura ProEtnicii.

Valentino IULIANO

O formație poloneză de succes

Ansamblul Mala Poiana, înființat în anul 1990 sub patronajul Uniunii Polonezilor Dom Polski din municipiul Suceava, se află anul acesta la a doua participare la Festivalul ProEtnica organizat în cetatea Sighișoarei.

Grupul - condus de Polacec Agneszka, este format din aproximativ 45 de membri, reunind atât instrumentiști și grupuri vocale, cât și dansatori (21 de perechi de tineri).

Toți membrii ansamblului sunt originari din Poiana Micului - localitate

suceveană aflată nu departe de celebra mănăstire Humor.

Repertoriul curent al ansamblului cuprinde cântece și dansuri ale muntenilor din zona de origine Czadec.

Au debutat în Polonia, în anul 1990, pe scena Festivalului Internațional Întâlniri Bucovinene, la cea de-a VIII-a ediție a acestuia, găzduită de municipiul Câmpulung Moldovenesc, oferind un spectacol de neuitat.

În anii scurși de la debut, au încântat spectatorii din Polonia (16 turnee), Cehia, Ucraina și Republica Moldova.

În România, au fost invitați la festivaluri găzduite de municipiile Botoșani,

București, Bicz, Craiova și Sighișoara.

Participarea la Festivalul ProEtnica 2006, le-a oferit șansa de a prezenta tradițiile poloneze prin cântec, dans și port. Spectacolul oferit a impresionat căldurosul public care i-a răsplătit îndelung cu aplauze.

Grupul de voluntari al Uniunii Polonezilor din Romania 'Dom Polski'

Asociația Italienilor din România "RO.AS.IT."

Asociația Italienilor din România a luat naștere în anul 1996 și a fost structurată pe departamente după modelul Consiliului Minorităților Naționale din cadrul Guvernului României. Scopul asociației este acela de a conserva tradițiile și cultura etnicilor italieni din România prin:

- militarea pentru apărarea drepturilor, libertăților și a intereselor minorității italiene din România.
- promovarea și conlucrarea cu asociații similare cu scopul respectării Cartei Internaționale a Drepturilor Omului.
- difuzarea și promovarea limbii, a tradițiilor, a istoriei, a culturii și a civilizației italiene din România, în Europa și în lume.
- susținerea activităților organizate de membrii săi precum și promovarea legăturilor culturale și economice dintre Italia și România.

Membrii asociației italienilor din România pot deveni cetățenii români de origine italiană, cetățenii români de naționalitate italiană și cetățenii italieni rezidenți în România. Asociația primește și membri simpatizanți, persoane interesate de promovarea tradițiilor și a valorilor culturale italiene.

Filiale ale Asociației Italienilor din România și organizații ale etnicilor italieni se găsesc în următoarele localități: București, Bacău, Câmpulung Muscel și Albești, Comuna Greci - Jud. Tulcea, Galați, Iași, Oțelu Roșu, Suceava.

Activitățile cuprind:

- întâlniri cu membrii comunităților din țară,
- culegerea și conservarea documentelor originale și dovezile materiale pentru întemeierea unui patrimoniu al etniei,
- organizarea și participarea la simpozioane, schimburi culturale, parteneriate, mese rotunde, colocvii

interne și internaționale, cursuri de limbă și civilizație italiană etc.,

- participări la activități culturale specifice etniei italiene, etnice și interetnice cu formații artistice și cu soliști etc.

Relații și parteneriate

Asociația Italienilor din România "RO.AS.IT." are relații de colaborare cu următoarele entități:

- Guvernul României prin Departamentul pentru Relații Interetnice,
- Ministere și alte instituții guvernamentale ale statului Român,
- Organizații ale minorităților etnice istorice din România,
- Participă la acțiuni propuse de Organizații neguvernamentale și instituții ale statului,
- Instituții care reprezintă statul italian, firmele italiene care au sucursale sau dezvoltă activități comerciale în România, oameni de afaceri italieni, bănci italo-române. "RO.AS.IT." are o relație productivă și permanentă cu Ambasada Italiei în România, cu Excelența Sa, domnul Ambasador Danieie Mancini,
- Biserica Italiană din București,
- Institutul Italian de Cultură "Vito Grasso" din București, Camera de Comerț Italiană pentru România, Institutul Național pentru Comerț Exterior, Comitetul pentru Asistența Italienilor etc.
- Deține parteneriate cu instituții și asociații italiene: Asociația "Poesia Attiva" din Torino.

Departamentul de Tineret

Încă de la înființare, Asociația Italienilor din România a avut în vedere promovarea tinerei generații.

Intrarea în Parlamentul României a fost un moment propice pentru a face cunoscută tinerilor asociația. Ei participă la activitățile și la acțiunile propuse de organizații și de instituții guvernamentale și neguvernamentale din țară și din străinătate, ca și de organizații ale altor minorități. Tinerii sunt implicați în viața culturală a țării, prin formarea unor grupuri artistice sau prin participarea la evenimente culturale în toate domeniile umaniste.

Publicații

Republicată într-o nouă formă,

modernă, revista Asociației Italienilor din România are un nume sugestiv pentru comunitatea de astăzi: "Di nuovo insieme". Este o revistă lunară care oferă informații despre existența familiilor italiene stabilite pe teritoriul românesc și despre implicarea lor în viața comunității. În același timp în paginile revistei veți găsi știri din țara de origine, Italia.

Membrii redacției sunt: Modesto Gino Ferrarini - Redactor Șef, Francesco Gerardi - Editor Coordonator și Valentino Iuliano - redactor

Președinte

Din 2004 președintele Asociației Italienilor din România "RO.AS.IT." este Mircea Grosaru, reprezentantul minorității italiene în Parlamentul României.

Iată câteva informații despre Asociația care de 10 ani reprezintă interesele etniei italiene din România și în ultimii doi ani face acest lucru la cel mai înalt nivel - în Parlamentul României.

Despre participarea reprezentanților Asociației Italienilor la ediția 2005 a Festivalului "ProEtnica" ați putut citi în primul număr al ziarului "Agora" din acest an, iar despre implicarea noastră în a doua ediție a festivalului ați putut citi în numărul al doilea. Ca o știre de ultimă oră vă putem spune că duminică, împreună cu un grup de reprezentanți ai asociației, a sosit vicepreședinta Asociației Italienilor din România, doamna Ioana Grosaru.

Cei interesați de informații suplimentare despre asociație, despre membrii și activitățile ei, le pot găsi pe site-ul www.roasit.ro

Istoria Rromilor Aspecte Episodul II

La origini, poporul rrom a fost adeptul religiei budiste, mai apoi credința lor a fost cea a medo-perșilor care credeau în principiul binelui Del (Dumnezeu) și principiul răului Beng (Drac). Strămoșii din ramura "rrom" care au rămas mai multe secole în Imperiul Bizantin au adoptat religia ortodoxă, iar toți ceilalți religia popoarelor în rândul cărora au trăit și actualmente viețuiesc. În prezent unii dintre rromi, în special cei din Occident, au adoptat - o pe "Sf. Sara" ca patroană spirituală.

Foldorul rromilor, devenit principal mijloc de perpetuare a limbii și culturii, este foarte bogat și nuanțat în funcție de epocă, obiceiuri, tradiții, evenimente din viață (botezuri, nunți, înmormântări). Poveștile, povestirile, învățăturile, strigăturile, cântecele, descântecurile, dansurile, ghicitorile, pildele, bocetele, superstițiile etc. sunt nestemate, insuficient valorificate și prea puțin cunoscute și studiate. Rromii au trăit și s-au organizat în caste. Dealungul timpului, ei au fost conduși de prinți, voievozi, regi, bulibași, sfatul bătrânilor.

La noi în România, în funcție de meseria practică, rromii se împărțeau în: aurari, rudari, cărămidari, plăieși, căldărari, pieptănari, zlatari sau inelari, ursari, spoitori, geambași, lăutari, ciocănași, clopotari, florărese și lustragi.

În perioada interbelică se remarcă începutul mișcării rrome de emancipare și apariția unei elite de tip nou, care nu și-a pierdut odată cu ascensiunea socială identitatea etnică. Au loc adunări, întâlniri cu diverse intenții și scopuri de a organiza minoritatea rromă, se înființează organizații socio-profesionale și și fac apariția ziarelor și revistele rrome. Astfel în anul 1919 la 27 aprilie are loc Adunarea Națională a Țiganilor din Transilvania la Ibașfalău - Dumbrăveni, județul Sibiu. În anul 1924 Nicolae Ion publică la Brașov "Cazania Țiganilor". În anul 1926 Naftănăila Lazăr înființează Asociația de Întrajutorare "Înfrățirea neorustică" la Colbar - Făgăraș și fondează "Neamul Țigănesc".

În București în anul 1933 Calnic I. Papp Serboianu înființează Asociația

Generală a Țiganilor din România, iar G.A.Lăzărescu Lazurica, scriitor și gazetar rrom înființează Uniunea Generală a Rromilor din România. Tot în 1933 la București are loc primul Congres Internațional al Rromilor. În perioada 1933-1938 apare ziarul "Timpul" editat de rromii din Craiova. În anul 1934 la București se înființează Asociația Uniunii Generale a Rromilor din România, iar Gheorghe Niculescu editează un organ de presa propriu "Glasul Rromilor" și "O Rom" la Craiova. Apar la Craiova în 1934 antologiile de foldor "Chilea romane" și "Paramisia romane" editate de C.S.Nicolaescu Plopsor. În 1939, George Potra, doctor în litere, publică cea mai relevantă lucrare de istorie a rromilor, iar în 1941 Miron Radu Paraschivescu publică volumul de "Cantice țigănești".

Odată cu ascensiunea nazismului în Europa și declanșarea războiului, statutul rromilor s-a înrăutățit drastic, alături de evrei rromii au fost concentrați în ghetouri și lagăre de exterminare, zeci de mii de rromi au fost masacrați. Și în România datorită modificării regimului politic prin guvernarea generalului Ion Antonescu și a puternicei influențe germane între 25-300 de mii de rromi au fost luați cu forța din case și localitățile în care locuiau și deportați în Transnistria. Au murit în acest holocaust 38 de mii de rromi recunoscuți de Comitetul Român pentru Crimele de Război. Singurul om politic care a protestat împotriva măsurilor inumane luate de regimul antonescian împotriva rromilor a fost istoricul și omul politic Constantin I.C.Brătianu care, la 16 septembrie 1942 i-a trimis o scrisoare Mareșalului Ion Antonescu în care-i spunea: "...țigani sunt ridicați cu forța spre a fi trimiși, în vagoane plumbuite, în Transnistria... Nimeni nu înțelege scopul și interesul acestor expulzări. După cum știți foarte bine, acești cetățeni români nu au fost până astăzi supuși în Statul nostru la un tratament special. Ei sunt ortodocși ca și românii și ocupă în țara noastră un rol economic important, fiind meseriași dibaci ca: potcovari, fierari, căldărari, cărămidari, zidari sau lucrători agricoli și

salahori. Mulți sunt mici negustori, mici proprietari, lăptari etc. Aproape toți lăutarii din țara noastră sunt țigani și nu este sărbătoare populară care să se poată dispensa de concursul lor. Deodată, autoritățile le pun în vedere să plece din țara în care s-au născut și în care moșii și strămoșii lor au trăit, din țara pentru care, ca buni români, și-au vărsat sângele fiind înrolați în armată. În preajma iernii ei trebuie să-și lichideze în câteva ore - gospodăriile, din care nu au dreptul să ducă cu dânsii decât 20 kg obiecte și îmbrăcăminte. Bătrâni, femei și copii sunt aruncați peste hotare... Și pentru ce această cruzime? Ce vină au nenorociții? Ce folos va rezulta din expulzarea lor.. Nu-mi pot închipui că măsurile ce se iau pornesc din inițiativa sau cu Știința Conducătorului Statului și de aceea fac apel la Dvs. ca să faceți să înceteze o persecuție care ne va duce cu câteva secole înapoi din istoria omenirii.."

Odată cu instalarea regimului comunist în România se desființează toate organizațiile, ziarele și revistele rromilor. În Rezoluția Biroului Politic din decembrie 1948, inclusiv în programul PCR nu se vorbește de existența rromilor în România, ei dispar ca minoritate. O singură dată, în 17 mai 1946 sub aspect politic, când se formează Blocul Partidelor Democratice li s-a acordat atenție rromilor prin manifeste, folosind apelativul de "Frați rromi și rromițe". În anii 50 printr-un proiect al statului, mii de familii de rromi au fost mutate forțat la marginea orașelor, formând așa zisele și pitoreștile "țigăni" sau au fost strămutați de miliție în Câmpia Bărăganului.

Procesele de industrializare și naționalizare au produs în structura socio-culturală a populației române mari schimbări ei neputând să-și mai practice meseriile tradiționale datorită principiilor regimului comunist care prevedea ca ocupațiile "private" ale cetățenilor trebuie să dispară. Drept urmare, ei au fost primii care au acceptat să muncească în CAP-uri, în IAS-uri și în fabrici, iar unii dintre ei, care aveau spirit organizatoric, puteau promova cu mare ușurință pe linie socială. Astfel, mulți romi au reușit să facă și carieră politică. Cu toate acestea, regimul comunist a făcut ca românii să nu mai apară în actele oficiale. Rezoluția Biroului Politic al CC al PCR față de minoritățile etnice a ignorat existența romilor, ei nefiind recunoscuți ca naționalitate conlocuitoare. Din punct de vedere cultural cenzura foarte strictă impusă după 1946 în România a afectat apariția a peste 2000 de titluri de cărți și reviste. Cultura romilor fiind considerată în anii 50-60 o "cultură a subdezvoltării și sărăciei" a fost distrusă sistematic. Statul nu agreea specificul acestei populații, și de aceea nu permitea apariția vreunei publicații sau cărți în care să fie amintite obiceiurile și tradițiile acestei minorități.

O astfel de măsură a fost luată în 1960 când întreg tirajul volumului "Basme Țigănești" al Veronicai Huber a fost topit din dispoziția autorităților culturale comuniste. Politica statului comunist față de romi la începutul anului 60 era una de asimilare prin stabilizarea lor forțată în anumite zone ale țării, prin politica culturală și etnică, "țigani" erau făcuți vinovați de speculă, furt, înșelăciune și de

toate relele care existau putând astfel să facă presiuni asupra lor ca să accepte măsurile drastice la care erau supuși. Astfel s-a făcut "civilizarea" lor fie prin mijloace de constrângere fie integrându-i în societate. Aceste transformări au dus la destrămarea multor comunități tradiționale de romi. Drept urmare, în marile orașe, rupți de comunitatea tradițională, mulți romi și-au pierdut identitatea etnică fiind nevoiți să adopte comportamentul social și limbajul majorității unde trăiesc. Un mare număr dintre romi se consideră români sau maghiari pentru că asimilarea lor etnică a fost atât de puternică încât modul lor de viață se aseamănă foarte mult cu cel românesc sau maghiar.

În anul 1977, CC al PCR a inițiat un program special de integrare socială a romilor care nu a fost făcut public. Programul avea la bază încercarea de încadrare în muncă a romilor Pe lângă acestea, programul mai cuprindea: măsuri de sedentarizare a nomazilor; înregistrarea la Oficiul Stării Civile; legalizarea căsătoriilor; condiții de locuit; obligativitatea învățământului până la vârsta de 15 ani; obligativitatea serviciului militar; starea de sănătate și asistență socială. Programul a fost aplicat doar în parte și pentru scurtă vreme datorită agravării la mijlocul anilor '80 a situației social economice a țării. Alături de cetățenii majoritari, populația romă, în ultimii ani ai regimului ceaușist a suferit privațiuni induse de Ceaușescu prin politica sa megalomană de a plăti datoriile externe ale României. Participând și trecând prin perioada imediat următoare a revoluției din 1989, și-au câștigat și românii libertatea și speranța într-o viață mai bună. Atrăși de mirajul aventurii și de bunăstarea occidentului, cu toate piedicile, românii s-au îndreptat spre noi orizonturi. După această descătușare a poporului român la revoluție și debarcarea regimului comunist, românii

și-au făcut simțită prezența în viața socială, politică și culturală. Se constituie zeci de organizații care se ocupă și gestionează problemele minorității române, apar o pușerie de reviste și ziare în limba romani și în românește. Se obține spațiu de emisie la radio și televiziune pentru emisiuni în limba romani și în românește.

Ca minoritate recunoscută, românii sunt implicați în alegeri, aleg și sunt aleși. Au reprezentanță în Parlament, ministere, inspectorate școlare, prefecturi, poliție, consilii județene, municipale, orașenești și comunale. Datorită Guvernului României, minoritatea romă are programe și strategii de îmbunătățire a situației lor materiale și spirituale în toate domeniile vieții sociale. S-au creat instituții care se ocupă și servesc problematica și cauza romilor. Așa bunăoară, sunt: Agenția Națională pentru Romi, Centrul Național de Cultură a Romilor, Centrul de Studii Rome etc. Începând din anul școlar 1990-1991, la liceele din Tg-Mureș, Bacău și București s-au alocat 55 de locuri de formare și care ulterior au continuat, a viitorilor învățători romi. Sistemul de învățământ românesc se schimbă radical, anul școlar 1992-1993 este anul când s-a introdus pentru prima dată în programa învățământului românesc a unor ore de limba, istoria și tradițiile romilor. Se continuă în anii următori, ca bune practici, asigurarea unor locuri speciale pentru romi la licee și facultăți. La Universitatea din București, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine se studiază limba romani și se formează profesori.

(Continuare în pagina 8)

(Continuare din pagina 7)

Actualmente în țară, 460 de profesori predau limba romani în toate județele țării, iar anul trecut, în 2005, 24.000 de elevi au ales să studieze limba romani. Tot pe linia de promovare a măsurilor afirmative pentru romi, pot fi incluse măsurile Guvernului de a înființa posturile de mediatori sanitari și mediatori școlari pentru romi; actualmente avem în sistemul sanitar 350 de mediatori sanitari și în sistemul de învățământ 150 de mediatori școlari. Prin derularea programelor PHARE în comunitățile de romi, a programului Băncii Mondiale, în Deceniul de Induziere a Romilor început în 2005 și care vizează asanarea sectoarelor deficitare pentru populația romă sperăm să putem vorbi cu adevărat de o îmbunătățire a situației lor, care mai tot timpul zbuciumatei lor istorii au fost oropsiți și marginalizați.

Sper că aceste spicui și aspecte dintr-o istorie a romilor care se îmbogățește continuu odată cu apariția surselor de informare de pe teritoriul României, să legitimizeze dreptul de memorie al romilor, certificându-le totodată identitatea lor istorică coerentă. Ea se dorește cunoscută și înțeleasă, pentru schimbarea imaginii și prejudecăților născute din necunoașterea realității romilor care adesea au dus la intoleranță și ură. Bunele intenții nu pot oferi un succes în domeniul relațiilor interumane, dar pot constitui atunci când se dorește și se materializează, fundamentul pe care se poate construi o trainică, armonioasă și bună conviețuire.

Inspector social - Demeter ZOLTAN

Bibliografie:

Petre Petcuț, Istoria romilor. Caseta trilingvă

(română, romani, maghiară), Media Pro Music-UNICEF, 2002

Gheorghe Săriu, Romii, India și limba romani, București, Editura Kriterion, 1998

Della Grigore, Purane Goghimata. 1001 Proverbe rrome, București, Editura Centrului Romilor pentru Politici Publice "Averi Amenta", 2002

Petra George, Contribuțiuni la istoricul țigănilor din România, București, Mihai Dascal Editor 2002

Achim V., Țigari în Istoria României, București, Editura Enciclopedică 1998

Dr. Vasile Burtă, Romii în sincronia și diacronia populațiilor de contact, București, Ed. Lumina Rex 2002

Neagu Djuvara, Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne (1800-1848), Buc. Ed. Humanitas 1995

Petre Matei și Vasile Ionescu, Romii în Istoria României. Antologie și bibliografie 2002

Minorități etno-culturale. Mărturi documentare. Țigarii din România (1919-1944). Cluj 2001

Grupul Sonțe și-a apropiat publicul și a făcut-o cu succes

Programul artistic pus în scenă la ProEtnica în serile de 21 și 22 august de către minoritarii macedoneni a aparținut grupului Sonțe care în română înseamnă soare.

Ansamblu a luat ființă în 2005 pe 27 noiembrie la inițiativa celor două conducătoare ale Asociației Macedonenilor din România, respectiv doamnele Liana și Constantina Dumitrescu.

La 3 zile de la înființare se prezentau deja în fața publicului bucureștean cu ocazia manifestărilor prilejuite de Ziua Națională a României. Atunci au prezentat un colaj de 4 dansuri tradiționale din Macedonia și succesul nu s-a lăsat mult așteptat. Au fost invitați în aceeași lună la 3 evenimente importante: la postul național de televiziune pe 18 decembrie în cadrul transmisiilor prilejuite de Ziua Minorităților unde au avut o reprezentare difuzată în direct, apoi au apărut în programul de sărbători al unui post de televiziune privat și nu în ultimul rând au fost invitați la Christmas Bazar unde au avut de asemenea un spectacol.

Privitor la programul artistic prezentat la ProEtnica cele două doamne ne-au informat că dansurile sunt originale macedonene și că se dorește o cât mai

corectă conservare a lor

Melodiile interpretate cu atâta talent de către Loredana Pascu, sunt preluări din repertoriul unor mari soliști de muzică populară din Macedonia, mai mult s-a procedat la traducerea textelor unora din melodii pentru că auditoriul în general să poată percepe mesajul pe care acestea îl transmit.

Costumele ce au fost purtate pe scenă de către membrii ansamblului provin, din zona Skopje și sunt foarte bine conservate dacă ținem seama de vechimea lor (peste 100 de ani) și au fost cumpărate chiar din Macedonia. Specifici sunt ciorapii colorați ce sunt întâlniți în această formă doar la

costumul popular macedonean ne relatau cele două doamne.

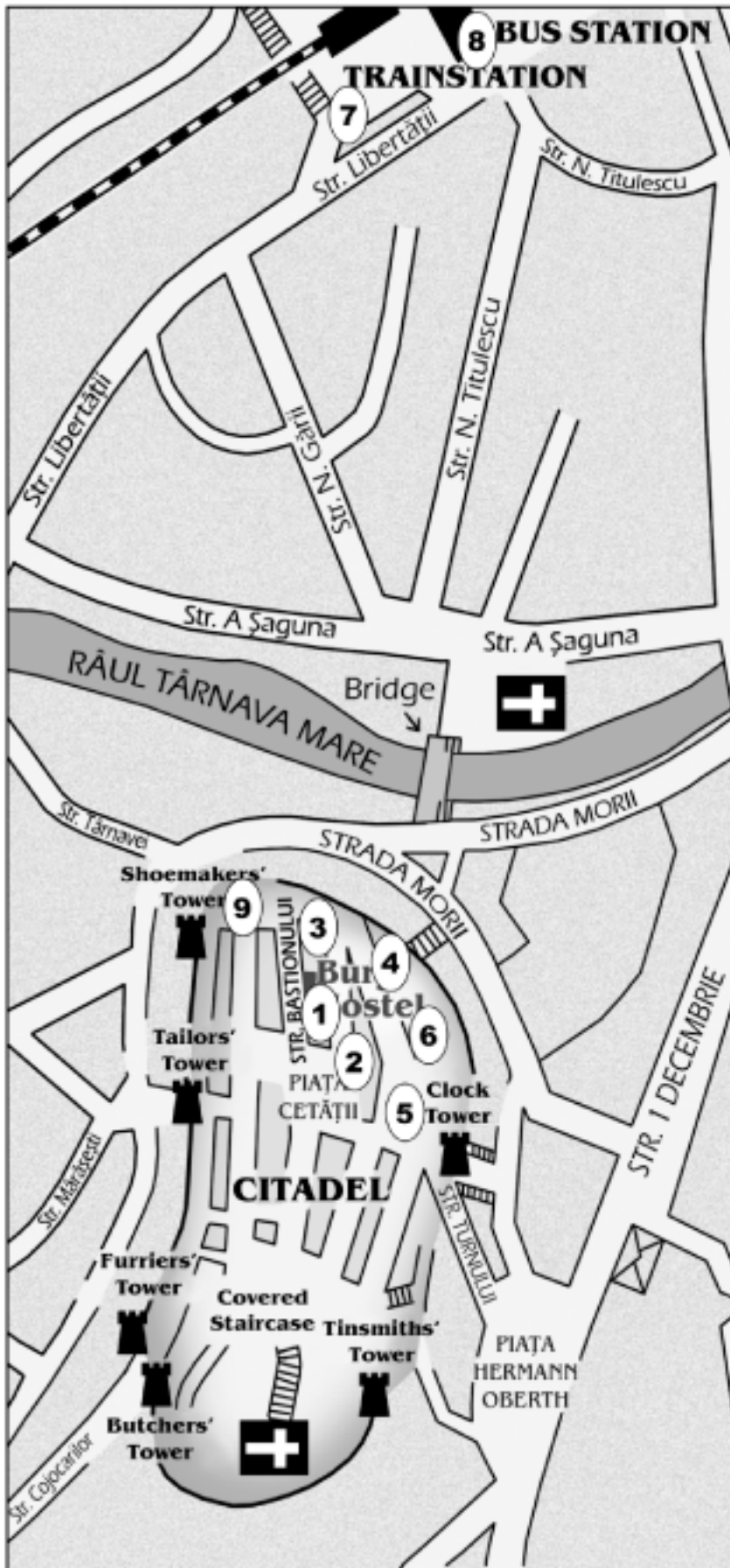
Membrii ansamblului au vârsta cuprinsă între 12 - 30 (n.n. unul dintre ei este chiar medic) provin din patru localități și au ajuns ca la rândul lor să fie dascăli pentru grupările nou apărute în sânul comunității.

Din discuțiile purtate cu cele două doamne am aflat că își doresc să pună la punct un muzeu care să facă tradițiile macedonenilor din România cunoscute publicului larg (n.n. multe din obiceiurile și tradițiile pe care le regăsim în zona Olteniei sunt de fapt de proveniență macedoneană lucru mai puțin cunoscut)

Între 27 august și 4 septembrie grupul folcloric Sonțe se va afla, așa cum ne spuneau ei "acasă în Macedonia " într-o tabără finanțată parțial de Asociația Macedonenilor din România, parțial de partea macedoneană. Acțiuni de felul acestuia sunt făcute în dorința ca tinerii membri ai comunității să-și cunoască obârșile.

Urând succes ansamblului macedonean în tot ceea ce își propun să realizeze încheiem prin a le transmite un BRAVO binemeritat pentru prestația de la festivalul ProEtnica .

Olaru Gheorghe Marius

Harta cu locațiile Festivalului ProEtnica

1. Asociația Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret - IBZ - sediul organizatorului Festivalului ProEtnica; Centru de presă

2. Piața Cetății - Scenă concerte

3. Școala de muzică - Expoziții

4. Sala Primăriei - Conferințe

5. Între Turnul cu Ceas și Biserica Mănăstirii - Standurile comunităților etnice

6. Între Biserica Mănăstirii și Primărie - Scena interactivă

7. Gara

8. Autogara

9. Piața Turnul Cizmarilor - Teatru de păpuși -Centrul Cultural „Petre Țuțea“

Programul Festivalului ProEtnica 2006

Miercuri, 23 August

11.00 - 11.30 Teatru de păpuși (adaptări după basme ale minorităților)

11.30 - 13.00 Atelier de confecționare și mănuire de păpuși tradiționale Centrul Cultural PETRE ȚUȚEA Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

17:00 - 22:00

Comunitatea Maghiară
Odorhei: Ansamblul Kekiringo
Societatea Culturală Aromână
Constanța: Ansamblul "Iholu"
Uniunea Croaților Timiș:
Ansamblul Recas
Asociația Italianilor din
România „RO.AS.IT.” Grup Coral
Craiova
Uniunea Democrată a
Slovacilor Arad: Formația
"Salașan"
Uniunea Ucrainenilor
Maramureș: Ansamblul Vocile
Ronei

22:00 Kaska

Joi, 24 August

11.00 - 11.30 Teatru de păpuși (adaptări după basme ale minorităților)

11.30 - 13.00 Atelier de confecționare și mănuire de păpuși tradiționale Centrul Cultural PETRE ȚUȚEA Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

11:15 - 13:15 Conferință:
"Ecumenism - misiune și impact în
viața poporului român și a
minorităților naționale din România"
Dr. Harry Kuller

17:00 - 22:00
Uniunea Armenilor Cluj: Vartavar
Uniunea Ucrainenilor
Maramureș: Ansamblul Vocile Ronei
Uniunea Democrată a Slovacilor
Arad: Formația "Salașan"
Uniunea Democrată a Cehilor:
Ansamblul "Bohemia Eibenthal"
Federația Comunităților Evreiești
Cluj: Formația Kletzmer
Poetica ProEtnica: SinKord și
Teodora

22:00 Dancs Anamarie

Vineri, 25 August

11.00 - 11.30 Teatru de păpuși (adaptări după basme ale minorităților)

11.30 - 13.00 Atelier de confecționare și mănuire de păpuși tradiționale Centrul Cultural PETRE ȚUȚEA Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

12:00 Conferință: "Bună
guvernanță" Dr. Adrian Ivan,
Institutul de Studii Internaționale,
Universitatea Babeș-Bolyai

17:00 - 22:00
Federația Comunităților Evreiești
București: Formația Gan Ha Sirim
Uniunea Democrată a Cehilor:
Ansamblu "Bohemia Eibenthal"
Uniunea Armenilor Cluj: Vartavar
Uniunea Sârbilor Sânpetrumare:
Plavidelia
Uniunea Elenă Constanța:
Formația "Elpis"
Uniunea Democrată a Tătarilor
Turco-Musulmani Constanța:
Ansamblul Yıldızlar și Karadeniz

22:00 Mircea Florian

Sâmbătă, 26 August

11.00 - 11.30 Teatru de păpuși (adaptări după basme ale minorităților)

11.30 - 13.00 Atelier de confecționare și mănuire de păpuși tradiționale Centrul Cultural PETRE ȚUȚEA Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

11:15 - 13:15 Conferință: Institutul de Studii
Internaționale; Universitatea Babeș-Bolyai

17:00 - 22:00
Comunitatea Rușilor Lipoveni: Ansamblul Venochik din
Fălticeni și Ansamblul Chiupchik din București
Cercul Cultural Banat-JA Arad și Nădlac:
Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani
Constanța: Ansamblul Yıldızlar și Karadeniz
Uniunea Elenă Constanța: Formația "Elpis"
Uniunea Sârbilor Sânpetrumare: Plavidelia
Comunitatea Maghiară Tg. Mureș: Ansamblul Mureșul
Poetica ProEtnica: Formația "Villa Kuhnterbunt"
(Germania)

22:00 Hara

Duminică, 27 August

11.00 - 11.30 Teatru de păpuși (adaptări după basme ale minorităților)

11.30 - 13.00 Atelier de confecționare și mănuire de păpuși tradiționale Centrul Cultural PETRE ȚUȚEA Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

17:00 - 22:00
Federația Comunităților Evreiești București: Formația
Gan Ha Sirim
Partida Rromilor Sighișoara: Formația de Dans "Asul de
Treflă"
Cercul Cultural Banat-JA Arad și Nădlac:
Comunitatea Maghiară Tg. Mureș: Ansamblul Mureșul
Comunitatea Rușilor Lipoveni: Ansamblul Venochik din
Fălticeni și Ansamblul Chiupchik din București
Comunitatea Rutenilor din România
Poetica ProEtnica: Concert Asociația Italianilor din
România RO.AS.IT. grupul "Angelico", Timișoara

22:00 Desperado
Focuri de Artificii

ProEtnica 2006 Festival Program

Wednesday, August 23

11.00 - 11.30 Puppet show - from minorities' stories
11.30 - 13.00 Traditional puppet handcrafting and handling - PETRE ȚUȚEA Cultural Center Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

17:00 - 22:00
 Hungarian Community Odorhei:
 Kekiringo Ensemble
 Vlachs Cultural Society
 Constanta: "Iholu" Ensemble
 Croatian Union Timis: Recas Ensemble
 Romanian Association of Italians „RO.AS.IT.” Craiova Choral Group
 Slovakian Democratic Union
 Arad: "Salașan" Ensemble
 Ukrainians Union Maramures: Vocile Ronei Ensemble

22:00 Kaska

Thursday, August 24

11.00 - 11.30 Puppet show - from minorities' stories
11.30 - 13.00 Traditional puppet handcrafting and handling - PETRE ȚUȚEA Cultural Center Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

11:15 - 13:15
 Conference:
 "Ecumenism - mission and impact upon the Romanians and national minorities in Romania" Dr. Harry Kuller
17:00 - 22:00
 Armenian Union Cluj: Vartavar
 Ukrainians Union Maramures: Vocile Ronei Ensemble
 Slovakian Democratic Union
 Arad: "Salașan" Ensemble
 Czech Democratic Union
 "Bohemia Eibenthal" Ensemble
 Federation of Jewish Communities Cluj: Kletzmer Ensemble
 Poetica ProEtnica: SinKord and Teodora

22:00 Dancs Anamarie

Friday, August 25

11.00 - 11.30 Puppet show - from minorities' stories
11.30 - 13.00 Traditional puppet handcrafting and handling - PETRE ȚUȚEA Cultural Center Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

12:00 Conference: "Good governance" Dr. Adrian Ivan, International Studies Institute, Babes-Bolyai University

17:00 - 22:00
 Federation of Jewish Communities Bucharest: Gan Ha Sirim Ensemble
 Czech Democratic Union
 "Bohemia Eibenthal" Ensemble
 Armenian Union Cluj: Vartavar
 Serbian Union Sanpetrumare: Plavidelia Ensemble
 Greek Union Constanta: "Elpis" Ensemble
 Turkish-Moslem Tartar Democratic Union Constanta: Yldizlar and Karadeniz Ensembles

22:00 Mircea Florian

Saturday, August 26

11.00 - 11.30 Puppet show - from minorities' stories
11.30 - 13.00 Traditional puppet handcrafting and handling - PETRE ȚUȚEA Cultural Center Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

11:15 - 13:15 Conference: International Studies Institute, Babes-Bolyai University
17:00 - 22:00
 Russian Lipovan Community: Venochik Ensemble from Falticeni and Chiupchik Ensemble from Bucharest
 Cultural Group Banat-JA Arad and Nadlac
 Turkish-Moslem Tartar Democratic Union Constanta: Yldizlar and Karadeniz Ensembles
 Greek Union Constanta: "Elpis" Ensemble
 Serbian Union Sanpetrumare: Plavidelia Ensemble
 Hungarian Community Tg. Mures: Muresul Ensemble
 Poetica ProEtnica: "Villa Kuhnterbunt" Band (Germany)

22:00 Hara

Sunday, August 27

11.00 - 11.30 Puppet show - from minorities' stories
11.30 - 13.00 Traditional puppet handcrafting and handling - PETRE ȚUȚEA Cultural Center Bucovina - Piața Turnul Cizmarilor

17:00 - 22:00
 Federation of Jewish Communities Bucharest: Gan Ha Sirim Ensemble
 Rroma Party Sighisoara: "Asul de Trefla" Dance Group
 Cultural Group Banat-JA Arad and Nadlac
 Hungarian Community Tg. Mures: Muresul Ensemble
 Russian Lipovan Community: Venochik Ensemble from Falticeni and Chiupchik Ensemble from Bucharest
 Rutean Community of Romania
 Poetica ProEtnica: "Angelico" Band, Timisoara - Romanian Association of Italians „RO.AS.IT.”

**22:00 Desperado
 Fireworks**